

Lausuntopyyntö; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Ulkoministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviä lakeja. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annettua lakia siten, että lain soveltamisala kattaisi kansainvälisen avun lisäksi myös Suomen kansallisesta tarpeesta, ilman ulkopuolista pyyntöä tapahtuvan Suomen viranomaisen toiminnan itsenäisesti tai toista Suomen viranomaista tukien Suomen alueen ulkopuolella kansainvälisen oikeuden rajoitukset huomioiden (muu kansainvälinen toiminta). Lisäksi muutoksen tarkoituksena on selventää, että lakia voitaisiin soveltaa myös Suomen keskeisimpien kumppanien kanssa tapahtuvaan yhteistoimintaan. Laissa säädetyistä päätöksentekomenettelyistä poikkeuksellisen kiireellisissä ja vakavissa tilanteissa poistettaisiin maantieteellinen raja. Sotilaallisia voimakeinoja koskevan kiireellisyysmenettelyn rajauksia ehdotetaan muutettavaksi vähemmän tilannekohtaisiksi kuitenkin niin, että kiireellisyysmenettely koskisi edelleen erittäin poikkeuksellisia tilanteita. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi lain soveltamisalaan tehtäviä tarkennuksia. Ehdotetut muutokset eivät vaikuta laissa säädettyyn ylimpien valtioelinten toimivaltaan.

Esitys sisältää myös tarpeelliset muutokset ulkoministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön toimialakohtaiseen lainsäädäntöön.

Kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevaa lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa myös tilanteessa, jossa Suomi olisi Naton jäsen. Nato-jäsenyydestä johtuvia mahdollisia muita tarkennustarpeita lainsäädäntöön arvioidaan erikseen.

Tausta

Lain tarkistustyö aloitettiin lokakuussa 2021 Afganistanin evakuointioperaation seurauksena. Kyseessä oli tilanne, jossa Suomen Puolustusvoimat tuki ulkoministeriötä evakuointitehtävässä ulkomailla. Tilanteessa tunnistettiin tarve muuttaa lain soveltamisalaa

niin, että se kattaisi tarpeen päättää Suomen viranomaisen toimimisesta Suomen alueen ulkopuolella itsenäisesti tai toista Suomen viranomaista tukien ilman ulkopuolista pyyntöä. Lisäksi havaittiin, että sitä, missä tilanteissa voidaan soveltaa kiireellisyysmenettelyä avun sisältäessä sotilaallisia voimakeinoja, tulisi arvioida uudelleen. Työn edetessä turvallisuustilanne on edelleen merkittävästi muuttunut, minkä vuoksi esityksessä on laajemmin otettu huomioon toimintaympäristöön liittyvät ajankohtaiset ja ennakoitavissa olevat haasteet (VNS 1/2022 vp).

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on osaltaan varmistaa, että Suomella on valmius tehdä päätöksiä Suomen viranomaisten toimimisesta Suomen alueen ulkopuolella itsenäisesti tai toisen Suomen viranomaisen tukena kansainvälisen oikeuden rajoitukset huomioiden lain 1 §:ssä säädettyissä tilanteissa myös silloin, kun toimitaan ilman toisen valtion, EU:n tai kansainvälisen järjestön pyyntöä.

Lisäksi tarkoituksena on selventää, että lakia voidaan soveltaa myös Suomen keskeisimpien kumppanien kanssa tehtävään yhteistoimintaan, jossa on kyse Suomen puolustuksesta tai kaikkien osapuolten intresseistä, eikä ainoastaan toisen osapuolen avunpyynnöstä ja siihen vastaamisesta.

Lisäksi tavoitteena on tarkistaa lain 4 ja 5 §:ssä säädettyjä kiireellisyysmenettelyjä siten, että säännöksiin sisältyvät päätöksenteon rajaukset olisivat vähemmän tilannekohtaisia kuitenkin niin, että kiireellinen päätöksentekomenettely koskisi edelleen vain erittäin poikkeuksellisia tilanteita. Samalla pyrittäisiin varmistamaan se, että näissä lain soveltamisalaan kuuluvissa poikkeuksellisen kiireellisissä ja vakavissa tilanteissa kyetään tekemään tarvittavat päätökset nopeasti ja tehokkaasti. Edellä sanottu huomioiden lain 4 ja 5 §:ssä säädettyistä kiireellisyysmenettelyistä ehdotetaan poistettavaksi maantieteellisen rajaus. Sotilaallisia voimakeinoja koskevan 5 §:ssä säädetyn kiireellisyysmenettelyn rajauksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ”terrori-iskun uhka” ja ”suuri ihmismäärä” korvattaisiin ”ihmisen henkeen ja terveyteen kohdistuvalla uhalla” sekä lisäämällä 5 §:ään ”vaikutuksiltaan vastaavat tilanteet”. Vaaran välittömyyden edellytyksestä 5 §:ssä esitetään myös luovuttavaksi ottaen huomioon, että päätöksenteon edellytyksenä on joka tapauksessa poikkeuksellinen ja kiireellinen tilanne. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi lain soveltamisalaan tehtäviä tarkennuksia.

Esityksen tavoitteena on myös tarkistaa eri hallinnonalojen toimialakohtaista lainsäädäntöä siten, että kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen, yhteistoiminta ja Suomen viranomaisen muu kansainvälinen toiminta itsenäisesti tai toisen viranomaisen tukena Suomen alueen ulkopuolella kansainvälisen oikeuden rajoitteet huomioiden mahdollistettaisiin ulkoministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön toimialoilla mahdollisimman kattavasti.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Myös muut kuin alla Jakelu-kohdassa mainitut tahot voivat antaa lausunnon. Lausunnon

antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta: lausunto.om@om.fi.

Huomaattehan, että kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Ministeriöiden, joilla on käytössä VAHVA, tulee viedä lausuntonsa VAHVAAan asialle VN/15900/2022.

Esityksen pääasiallisen sisällön ja pykälien ruotsinkieliset käännökset lisätään lausuntopalveluun niiden valmistuttua.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään perjantaina 8.7.2022.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antaa:

Oikeuspäällikkö Kaija Suvanto, puh. +358 295 351 159, kaija.suvanto@formin.fi.

Lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström, PLM, puh. +358 295 140600,
hanna.nordstrom@gov.fi

Lainsäädäntöneuvos Tapio Puurunen, SM, + 358 295488254, tapio.puurunen@govsec.fi

Liitteet:

[Kv. apu HE-luonnos lausunnolle.docx](#)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suvanto Kaija
Ulkoministeriö

Liukko Minna-Kaisa
Ulkoministeriö